

הרשימה הבאה חורגת באופיה מפרשיות הקרב המקובלות ב„מערכות“. אין בה מחקר היסטורי או ניתוח טקטי, כי אם סיפור אישי של קצין שפיקד על הפעולה, אך עם זאת היא בעלת חשיבות ויחוד. פעולת „לה ג'ורג'טה“ אירעה קודם הקמתו של צה"ל ופיקדו עליה והשתתפו בה לוחמים יהודים. סיפור לחימתם מזכיר לדור „אשר לא ידע את יוסף“, כי עם מקורות היניקה של צה"ל ומבשריו נמנה גם שירות בני-הישוב בצבא הבריטי בימי מלחמת-העולם השנייה, ובמיוחד באותה עוצבה לוחמת שנקראה חי"ל (חטיבה יהודית לוחמת), וכונתה בפי העם „הבריגדה היהודית“. מן הראוי להזכיר, כי בתחילה לא התלהבו השלטונות הבריטיים לשתף את הישוב היהודי במאמץ הצבאי (בניגוד למאמץ המלחמתי-כלכלי); וכאשר מחסור בכוח-אדם אילצם להסכים לגייס יהודים ארץ-ישראלים, השתדלו למנוע מהם ליצור יחידות לוחמות של ממש וכיוונו אותם לחילות שירותים או הטילו על יחידות החי"ר הארץ-ישראליות שקמו תפקידי שמירה בעורף. רק לאחר מאבק מדיני ממושך הוקמה הבריגדה היהודית ונשלחה לבסוף לחזית איטליה, בה הספיקה ליטול חלק בקרבות האחרונים, ושם למדו בני הישוב הלכה למעשה דברים, שלא ניתן היה ללמוד אותם בתנאי מחתרת. פעולת „לה ג'ורג'טה“ היתה אמנם פעולה זעירה שנבלעה בתולדות המלחמה, ולא היתה לה כל משמעות לגבי נצחון בעלות-הברית, אך עם זאת לבני הישוב העברי בארץ-ישראל של שנת 1945, היה מבצע פלוגתי זה בשיתוף ארטילריה, טנקים וחיל-אוויר פרק לימודי חשוב. ערכו של אירוע זה אינו בטל גם כיום עבורנו ולו רק בשל האווירה ורוח הלחימה ששררו בקרב אותם לוחמים.

"לה ג'ורג'טה"

פרשיית קרב
מתולדות החי"ל

סא"ל (מילי) יוחנן פלץ

בן-ארצי רצה למצוא לגדוד השלישי משימה נאותה ולכן הקשיב בעיון רב והבטיח להעביר את הנושא למפקד הגדוד, הקולונל גופטון-סמונד, המכונה „גופי“. בינתיים הפלוגה שלי, פלוגה ב', נכנסה לקוים ואז נחלתי אכזבה גדולה מאוד: נוכחתי לדעת שבצבא הבריטי סגן מפקד פלוגה ממונה על אספקה, תובלה וכיו"ב ואינו מיועד לתפקידים קרביים. עלי-כן ביקשתי ראיון עם מפקד הגדוד ואמרתי לו כי איני מוכן לשמש סגן מפקד פלוגה ואעדיף לרדת בדרגה ולפקד על מחלקה. הקולונל, אדם חביב מאוד בדרך-כלל, סירב להקשיב לטענותי ולקבל את התפטרותי. בינתיים המשיכה הפלוגה שלי לשבת בקו החזית. באחד הימים הודיעו לי להתייצב לפני מפקד הגדוד. מלא חששות התייצבתי במשרדו ולהפתעתי שמעתי אותו אומר: „אינני מתלהב מהתנהגותך אך אני אוהד את רוחך. שמעתי ממיג'ור בן-ארצי על הרעיון שלך לחסל את „לה-ג'ורג'טה“ — משימה נאה. אתה רוצה להילחם — הנה לך ההזדמנות. ערוך מספר סיורים והבא לי מידע על הערכות האויב, על שדות המוקשים, על המכשולים בדרך ועל העמדות ונראה אם אפשר יהיה לשחרר אותך מתפקידי האספקה“. רצתי מיד למטה הפלוגה, שם כבר ידעו על העניין.

סיורים מקדימים

הבעיה הראשונה שעמדה בפנינו היתה לסייר את העמדות הגרמניות. תחילה חשבתי לצאת לפנות בוקר, להתקרב לעמדות האויב, לצפות עליהן במשך כל היום ולחזור אחרי רדת החשיכה. הצעה זו לא היתה בת ביצוע כי הצלפים שלנו, אשר הכירו היטב את השטח, אמרו שבמשך היום אין תנועה בעמדות ולכן אין מה לראות. שנית, לא אוכל להתקרב במידה שתאפשר להבחין בפרטים שכן השטח שטוח כשולחן ואין בו מסתור. נשארה אם כן רק האפשרות של סיורים בלילה. הצטיידתי בציוד קל: קולט 45, פרטי שלי, סכין ודקר לגילוי

בקנה-מדה עולמי היתה פעולת „לה-ג'ורג'טה“ פעולה זעירה שנבלעה בתולדות המלחמה ולא היתה לה כל משמעות לגבי נצחון בעלות הברית. אולם מן הבחינה שלנו, של העם היהודי בארץ-ישראל, היו לפעולה זו כמה יחודים וכמה מעשים רא-שוניים, ואולי גם אחרונים, ולכן החלטתי להקדיש כמה שעות לרישום הפרשה כפי שאירעה.

בחודש מרס 1945 הייתי קפיטן, סגן מפקד פלוגה ב' בגדוד השלישי של חיל הרגלים הארץ-ישראלי, בחטיבה היהודית הלוחמת — חי"ל. באחד הימים קבלתי פקודה ממפקדי מיג'ור בריטי בשם פרדי סטור לערוך סיור מוקדם לצורך העברת קטע החזית בגזרת וילה-נובה מהגדוד השני לפלוגתנו. לצורך זה נפגשתי בשעות הבוקר המוקדמות עם מרדכי מקלף, שהיה גם הוא קפיטן וסגן מפקד פלוגה, ושנינו ערכנו סיור בן כמה שעות בכל העמדות המחלקתיות ובמטה הפלוגה. חלק מן הסיור ערכנו בזחילה על הבטן שכן קטע חזית זה היה בשליטת התצפית של עמדה גרמנית מבוצרת בחווה כפרית ששמה היה „לה-ג'ורג'טה“. העמדות שלנו היו לאורך תעלת המים „פוסו-ווטרו“, וכקילומטר אחד מעבר לעמדתנו הקדמית, שכינויה היה New Market, עברו הגרמנים את התעלה והתבצרו בחווה זו, כשהדבר מאפשר להם שליטה באש ובתצפית על עמדותיהם של גדודי הבריגדה. כמה ימים קודם לכן ניסתה פלוגה מהגדוד הראשון, בפיקודו של מקסי כהן לכבוש את „לה-ג'ורג'טה“, אולם נהדפה תוך אבידות רציניות. גם במהלך הסיור שערכתי עם מרדכי מקלף נפתחה לעברנו פעמים מספר אש מקלעים מכיוון לה-ג'ורג'טה ושנינו נאלצנו להפסיק את הסיור ולהיצמד לאדמה לפרקי זמן ארוכים. את הקטעים המסו-כנים עברנו בריצה כשכדורי מקלע מ"ג 42 שורקים סביבנו. כשחזרתי מהסיור התגבשה בליבי החלטה שאת המטרד מוכר-חים לחסל ולאפשר תנועה חפשית יותר בקוים של פלוגתי. ידעתי שמפקד הפלוגה האנגלי לא ירצה להסתבך במבצעים כאלה ולכן שוחחתי עם מיג'ור בן-ארצי שהיה סגן מפקד הגדוד.

הכנות בטרם קרב

שם הקוד של „לה ג'ורג'טה" היה „CAT" (חתול). ביום שלאחר הסיור השלישי התיצבתי בפני מפקד הגדוד, שקרא לי, ודיווחתי לו בפרוטרוט על הנעשה. תגובתו של „גופי" היתה: „טוב! אני שמח שיהיה לך מה לעשות. מחר תסיים את הסיור ותביא לי את יתר העובדות על שדות-המוקשים ועל עמדות הגרמנים, כדי שנוכל לעבד תכנית הסתערות". בלילה הרביעי יצאתי שוב עם עוזי בדרך שהיתה כבר מוכרת לי. הגענו מהר לעמדות האויב והפעם גם עוזי התקרב ממש עד החווה, כדי לתת לי חיפוי כשאני משוטט בין עמדותיה. הגרמנים היו בטוחים בעצמם, דיברו בקול רם ובבונקרים היה אור. בבניין החווה עצמו שרו ודיברו בקול רם. לא התקשיתי לשרטט בזכרוני את המערך ולבודד את עמדות המקלעים ואת המעב"רים שביניהן. השלמתי את המשימה וחזרנו מייד למטה הפלוגה, שם מיהרתי לשרטט את מערך האויב כל עוד היה טרי בזכרוני. מסרתי את המידע שהספיק לצורך תכנון הפעולה, וקיבלתי חופשה בת לילה שהייתי זקוק לה מאוד. למחרת שוב נקראתי לקולונל, הפעם עם מפקד הפלוגה וקיבלתי את הפקודות הבאות:

* בלילה יצא סיור אלים, מורכב ממחלקה שלמה. תחת חיפוי יפתחו החבלנים שביל בשדה המוקשים כדי לאפשר מעבר טנקים לתוך עמדות האויב. אני נבחרתי לפקד על סיור זה.

* המעבר יסומן בצורה שלא תיראה ביום עליידי הגרמנים, וסיוריהם לא יוכלו להבחין בנעשה.

* ב־20 במרס 1945, יום לאחר פינוי המוקשים ולאור היום, יסתער כוח פלוגה ב', בסיוע של מחלקה אחת מפלוגה ד', על „לה ג'ורג'טה", יכבוש אותה, יפוצץ ויהרוס את כל המתקנים שבה, ויסוג חזרה לעמדותינו. ההסתערות תבוצע בסיוע של ארבעה טנקים בריטיים מטיפוס צ'רצ'יל השייכים לגדוד של Royal Irish Horse. הוסדר סיוע תותחים וסיוע מקלעים בינו-ניים של הגדוד השלישי והגדוד השני. לכל הפעולה תקדם הפצצה מן האויר וצליפה עליידי מטוסי „ספיטפייר" של חיל-האויר המלכותי. אני נתמניתי למפקד הפעולה.

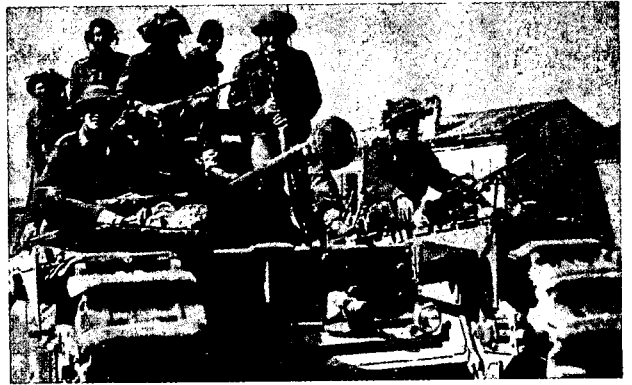
באותו הלילה יצאה מחלקה של 29 חיילים, מהמובחרים והטובים שבגדודי הבריגדה, כדי לחפות על ארבעה חבלנים, שהיה עליהם לפרוץ את השביל למעבר הטנקים בשדה המוקשים. קודם לכן, יצאתי עם הכוח המחפה ופיזרתי אותו סביב מוקד

העבודה בצורה שנתנה חיפוי על החבלנים. הוריתי לעוזי לפקד על כוח החיפוי ובעצמי הבאתי את החבלנים לאיזור העבודה. הממונה על החבלנים היה קורפורל חיים ברות. החבלנים איתרו את המוקשים שהיו מונחים בשתי רצועות, ניטרלו אותם והיסוו חזרה את הבורות כדי לא להשאיר עקבות. אני התקדמתי בינו-תיים שוב לעבר החווה, על מגת להכיר היטב ככל האפשר את שטח הפעולה העתידה. חצי שעה לפני עלות השחר הפסקתי את העבודה וחזרנו למחנה לאחר שהכל עבר בשקט גמור, ולא נתגלינו לעיני הגרמנים למרות העובדה שחלק מהכוח פעל במרחק של כ־30 מטר מעמדותיהם הקדמיות.

בשובנו למטה הפלוגה הסתבר שלחיים ברות היו ספקות באשר להשלמת הפינוי של שורת המוקשים האחרונה. הדבר היה חמור מאוד שכן היתקלות טנק במוקש היתה עלולה לשבש את התקדמות הטנקים והתפתחות ההסתערות כולה. באותו יום אירע אירוע מעניין בהכנות לפעולה נגד „לה ג'ורג'טה". בשעות אחה"צ נראתה תנועה חשודה בקוויים של הגרמנים מעבר לתעלה ודווקא לא מכיוון „לה ג'ורג'טה". מעמדות הפלוגה שלי יצא סיור אלים כשבראשו שני קצינים: סגן משה ריינהולד וסגן טוני ואן-גלדר. הסיור נכנס במפתיע לעמדות הגרמנים ובקרב מגע פנים אל פנים שבה 14 גרמנים, והביאם לקווינו. בשלב מסויים התעוררו הגרמנים לפעולה והמטירו אש תופת על דרך נסיגתו של הסיור. כדי לחלצם יצאתי עם מחלקת חיל רגלים אל מעבר לתעלה ומשכנו אל עצמנו חלק מתשומת הלב של הגרמנים. למולנו לא נפגע אף אחד מאנשינו בכל הפעולות האלה וכל התקרית לא הפריעה לביצוע הפעולה על „לה ג'ורג'טה".

הקרב

ביום שלמחרת, ב־20 לחודש מרס 1945 בשעה 0915 בבוקר הופיעו בזה אחר זה מספר מטסים של מטוסי „ספיטפייר" והחלו להפציץ את עמדות הגרמנים מעבר לתעלת „פוסו ווטרו" וב־0945 פתחו תותחי הבריגדה בהרעשה על העמדות שלאורך התעלה כולה. בשעה 1000 בדיוק נע כוח המשימה קדימה. בעברנו ליד עמדת Sun Down („שקיעת השמש") יצא מהעמדה הטבח הפלוגתי ששמו היה ביבלאש. הבחור בחש בפעם האחרונה בסירים, נתן הוראות לעוזרו, נטל את רובהו והצטרף לכוח. הדבר לא היה אמנם בהתאם לנוהל, אך אין ספק כי הוא מסמל את רוח אותו זמן. כשעברנו על פני

התעלה. היתה אש תופת וקשה היה להבין את דברי האנשים ברעש ובהמולת הקרב. כשהגעתי לבניין החווה ראיתי מדרגות המובילות למטה למרתף. באותו רגע הופיע מולי סרג'נט מגידס. שאלתי אותו אם בדק מה יש בפנים. משהשיב בשלילה זרקתי פנימה רימון וירדתי לתוך המרתף תוך ירי צרורות מטומיגן. באפלולית המרתף התגלה לי כי נמצאת בתוכו חבית יין גדולה שממדיה מהריצפה ועד התקרה. כתוצאה מהירי נוקבה החבית ומאדי היין שנשפך ממנה הסתחררתי. רק לאחר טיפולו של סרג'נט מגידס חזרו אלי עשתונותי. בינתיים הכוח של קורפורל שפרבר התחבר עם הכוח של עוזי לאורך התעלה והם טיהרו לחלוטין את עמדות הגרמנים בתוך הסכר בתת-מקלעים וברימוניייד. היתה זו לחימה מטווח קצר ביותר. לעיתים היו רק מטרים בוודים בין הגרמנים ובין לוחמינו. מגידס המשיך לטהר עם הכוח שלו את החווה עצמה ואת הבונקרים שמסביב לה. בעזרת רימונים פוצצנו מה שאפשר היה לפוצץ וכיוונו את הטנקים לצורך הריסת הבונקרים באש תותחים ועל-ידי מעבר בוחליהם על גבי החפירות והעמדות. עברתי על יד טנק ופתאום שמעתי קול אלחוטן מדווח למטה: מסתערים על היעד. הם עשו את זה ועוד איך!

מפקדים בראש

תוך עשרים דקות חדלה, "לה ג'ורג'טה" להתקיים כשהכל בה הרוס, בווער ואין בו רוח חיים. נוסף על חיים ברות נפל עוד אחד מלוחמינו, יעקב שולגסר, שנפגע מצרור תת-מקלע מאחת העמדות בתעלה. עוזי והיחידה שלו עשו את העבודה הקשה ביותר לאורך התעלה בקרב פנים-אל-פנים. עוזי התעלה ממש על עצמו בפעולה זו. כל ההתנגדות של הגרמנים בכל האיזור נפסקה וכאשר חדלנו לירות, נשתררה לפתע דממה, ונשמע רעשם של מגועי הטנקים, שאיבטחו את האגפים במרחק של כמה מאות מטרים. יריתי רקטה ירוקה והחילונו לסגת. חזרנו לעמדות מיוזעים ועייפים אבל שמחים. כשעברו הטנקים על פנינו יצא החוצה מפקד הטנק המוביל, הרים את הכובע וקרא: שלוש קריאות הידד לארץ-ישראלים, וחיליו חזרו אחרינו. לפתע הבחנו בדבר נורא. שני ההרוגים שלנו, שבעיני ראיתי אותם על אלונקות, והייתי בטוח שנלקחו לעורף, הושארו על-ידי נושאי האלונקות בצד השביל. הדבר נעשה לא מתוך רשלנות, אלא בשל פקודת קבע מפורשת — שאסור לשאת הרוגים על אלונקות, כדי לאפשר נשיאת פצועים וטיפול בהם. התקשרתי מייד למפקד הפלוגה וזה השיג את הסכמת המפקדה לשלוח חזרה שני טנקים עם מספר חיילים לאסוף את ההרוגים. הדבר בוצע, וחיים ברות ויעקב שולגסר מצאו את מנוחתם האחרונה בבית-הקברות של הבריגדה ברוונה. אני המשכתי למפקדת הגדוד ומסרתי אישית דו"ח למפקד הגדוד. פעולת "לה ג'ורג'טה" היתה הראשונה בה כוח לוחם עברי הסתער לאור היום בפעולה משולבת, בסיוע טנקים, ארטילריה וחיל אויר. סבורני שהיתה זו פעולה ראשונה ואחרונה שכוח יהודי מאורגן ביצע הסתערות כידונים קלסית ולפי כל התוקים של המשחק העתיק הזה. פעולת "לה ג'ורג'טה" הקדימה את צה"ל בעוד דבר אחד: כל המפקדים הסתערו בראש יחידותיהם בשיטת "אחרי" המאפיינת את צה"ל. "לה ג'ורג'טה" לא הטרידה יותר את קוי החי"ל.

העמדות האחרונות שלנו הגיעו אחרינו הטנקים. חיים ברות והחבלנים שלו רצו לפני הטנקים כדי לוודא שכל המוקשים אומנם פונו. בשלב זה הלכתי מיד אחרי הטנק המוביל. מעמדותיהם של הגרמנים נפתחה אש תופת לכל אורך הקו. ראיתי כי חיים ברות התכופף, בדק משהו בעורת כידון, התיישר ונתן לטנק סימן לנעו קדימה. ובאותו רגע נפגע מצרור של מקלע ונפל. רצתי אליו וראיתי כי הוא נפגע בצווארו ובחזהו. נדמה היה לי כי הוא ניסה לומר משהו. קראתי לחובש אך באלצתי לעזבו ולנעו קדימה יחד עם הכוח המסתער. תפשונו עמדות כ-400 מטרים מ"לה ג'ורג'טה". מקלע גרמני מחופר בתוך הסכר של התעלה באגף שלנו, בעמדה שלא זיהינו קודם, פתח באש מדויקת ועצר את התקדמותנו. ניגשתי לטנק המוביל וניסיתי להתקשר בטלפון המוצמד מאחור בכדי להורות לתותחן לפגוע בעמדה הגרמנית, אולם הטלפון רוסק ע"י כדור ולא פעל. נזכרתי שפעם אמר לי מישהו איך מתקשרים עם טנקים בשעת הקרב: יריתי שלושה צרורות קצרים מטומיגן אל צריח הטנק ומפקד הטנק אכן פתח את המכסה. אני קפצתי על המדף, הצבעתי על העמדה הגרמנית וציוויתי עליו לפגוע בה. התותחן של הצ'רצ'ייל הסתובב אט אט לכיוון העמדה ופלט סדרה של פגזים בדיוק מפתיע. פגז אחד פגע כנראה בחומר נפץ, או בתחמושת, בתוך העמדה כי פתאום התפוצצה כל העמדה ועפה לאויר כשכולם מבחינים בבירור בכיסא ובמקלע, הרכוב עליו מתהפכים באויר מעל התעלה. העמדה שותקה כליל. האש החזיתית של הגרמנים לא היתה מסוגלת לבלום את ההסתערות. נתתי פקודה שלא ניתנה עד אז אף פעם בסערת הקרב בשפה העברית: "הצמד כידון!". ראיתי ושמעתי שורה של כמה עשרות כידונים הנצמדים לרובים ב"קליק" האופייני. ידעתי שקשה יהיה להקים את האנשים תחת האש ולכן קמתי בעצמי ונתתי פקודה ליחידה של עוזי: "לכיוון התעלה עם הכידונים הסתערו!". היחידה קמה והסתערה בריצה לעבר התעלה. מיד אחריה הונקתי לכיוון החווה עצמה את היחידה של סרג'נט מגידס. באותו רגע מצא אותי ואת הרץ שלי, בוב היה שמו, צלף גרמני והתחיל לירות על שנינו בדיוק מסוכן. כדור אחד פגע בעקב נעלי. לרגע תפסנו שנינו עמדות בקפל קרקע אולם לא היה זמן להשתהות. שלחתי את בוב להודיע לעוזי שיסוג לקו ההסתערות אחרי טיהור העמדות לאורך התעלה ובעצמי הסתערתי יחד עם היחידה של קורפורל שפרבר אחרי היחידה של מגידס. הטנקים נעו קדימה והתחילו לנטרל נקודות ירי גרמניות באש מקלעים ובאש תותחים. המק"בים של הגדודים השני והשלישי חיפו על ההסתערות שלנו לאורך